

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Psevdo-Poenitens Correctvs. Sive Doctrina Ecclesiæ Catholicæ, & Sanctorum, solemniorúmque Doctorum, De Vera Poenitentia ...

Dionysius <aus Werle>

Coloniæ Agrippinæ, 1692

Art. 2. Duodecim regulæ de injungenda pœnitentia, à sacris conciliis ac
synodis, meliorisque ævi & notæ Doctoribus traditæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41634

ARTICVLVS II.

*DVODECIM REGVLÆ DE IN-
IUNGENDA POENITENTIA, A
SACRIS CONCILIIIS AC SYNODIS,
MELIORIS QVE ÆVI & NOTÆ
DOCTORIBVS TRADITÆ.*

REG. I. *Falsas poenitentias dici-
mus, quæ non secundum authori-
tatem sanctorum Patrum pro qualitate
criminum imponuntur. ita Concilium
Romanum, añ. 1078. sub Gregorio
VII. celebratum can. 5. Magister sent.
l. 4. dist. 16. S. Raymundus l. 3. summæ.
Tit. 34. S. Antoninus summæ Theol.
p. 3. Tit. 17. c. 20. ante §. 1. & omnes
antiqui.*

*Hoc verum est, inquit S. Bonav.
Confessionalis sui cap. 3. particula 1.
nisi ex causa, consideratis circumstan-
tijs, poenitentia temperetur. Et cap. 4.
partic. 1. Falsa, ait, poenitentia dicitur,
si confitens ex contemptu, & sine ratio-
nabili*

abili causa poenitentias secundum au-
thoritatem Patrum taxatas subire no-
luerit.

REG. II. Per falsas poenitentias animæ
ad inferna trahuntur. ita **D.** Thomas
Opusc. 65. Facilitas enim veniæ incen-
tivum tribuit delinquendi : Et pravi
habitus per congrua **R.** media non cu-
rati rursus prorūpunt in pravos actus.
Ne dicam, quòd poenitentiam conve-
nientem non agens , gratiam, sibi ad
standum & finaliter perseverandū ne-
cessariam, acquirere negligat ; adeo-
que facillimè tentationibus dæmonū
in extremis rursus succumbat, & pere-
at in æternum.

REG. III. Ne falsas poenitentias
imponat sacerdos , sibi ob mentis oculos
proponet Canones poenitentiales , qui
lumen sibi & poenitenti quoque afferant;
quò videant, quemadmodum pro pecca-
ri ratione poenitentia & imponenda &
suscipienda sit. ita S. CAROLUS
BORROMÆUS, supra art. I. num. 4.
citatus.

citatus.

96 *Regula de poen. injungenda.*

citatus. Vide etiam *S. Bonaventuram* in Confessionali, cap. 3. partic. 1. *Hostiensem*, l. 5. Tit. de poenitentiis & remission. §. 60. *Summam Angelicam*, verbo, Confessio, *Comun.* 7. *Bartholomeum de Chaymis*, Interrogatorii, seu Confessionalis sui parte 4. cap. 1.

CATECHISMUS ROMANUS, de Poenit. Sacram. cap. 13. *in irroganda*, inquit, *satisfactionis poena*, sacerdotes **NIL** SIBI SUO ARBITRATU statuendū esse; sed omnia *justitiā, prudentiā, & pietate dirigenda existimabunt*: Atque ut hac regulā peccata metiri videantur, & poenitentes scelerum suorum gravitatem magis agnoscant, opera pretium erit, interdum eis significare, quae poena quibusdam delictis ex veterum Canonū praescripto, qui poenitentiales vocantur, constituta sint.

Et *S. CAROLUS BORROM.* loc. cit. *Patres* [id est nostri usque in seculum 16. praedecessores] docuerunt, quā **NECESSARIA** **ADMO-**
DUM

DUM sit sacerdotibus Canonum poenitentialium scientia : Etenim, si omnia, quæ ad poenitendi modum pertinent, non prudentiâ solum ac pietate, sed justitiâ etiam metienda sunt ; Certè norma hæc è Canonibus poenitentialibus sumatur oportet : sunt namque ii quasi Regule quadam ; quibus, cum ad culpæ commissæ gravitatem rectè dignoscendam, tum ad imponendam pro illius ratione **VERAM POENITENTIAM**, sacerdotes Confessarij ita dirigantur, ut, ubi singula, & quæ ad peccati magnitudinem, & quæ ad poenitentis statum, conditionem, ætatem, intimumque cordis contriti dolorem pertinent, accuratè perpenderit ; tum demum poenitentiam iudicio ac prudentia sua moderentur.

Unde **CONCILIVM PROVINCIALE MEDIOLANENSE**, anno 1565. celebratum, Constitutionum parte 2. Tit. 6. Confessores, inquit, **Canones poenitentiales benè noverint. Et**
E aliud

98 *Regula de pœn. injungenda.*

aliud ibidem anno 1579. habitum ,
Constitut. parte 3. §. 2. Tit. *de exami-*
nandiratione , pro curâ examinandos
interrogari mandat : *An Canones*
pœnitentiales rectè teneant ?

CONCILIUM PROVINCIALE
BITURICENSE (Bourges in Gallia)
anno 1584. celebr. Tit. 21. cap. 8. *sacer-*
dotes Canones pœnitentiales discant , ut
modum & rationem pœnitentiæ injun-
genda meliùs intelligant.

SYNODUS OSNABRUGEN-
SIS , anno 1628. habita, cap. 17. §. 8.
Requiritur (inter alia in sacerdote)
scientia Canonum pœnitentialium.

SYNODUS ARCHIDIOECE-
SANA PRAGENSIS , anno 1605.
celebrata , & anno 1650. ex mandato
Archiepiscopi, recusa, Tit. de pœniten-
tiâ : *Confessarii Canones pœnitentiales*
memoria mandent , ut singulis crimini-
bus congruam satisfactionem injungere
valeant.

Et quidem juxta insignes illos, post
seculi

seculi 13. mediū, Cardinales Episcopos,
S. Bonaventuram, & Hostiensem, hīc
 suprà citatos, *Vix nomen sacerdotis*
constabit in eo, qui Canones pœnitentiales
ignorat. Vel, ut Episcopus Civitatis,
 in *Modo Confitendi* (quem ANDREAS
 Episcopus Hispanus, S. Rom. Eccl.
 Pœnitentiarius composuit) año 1508.
 Argentinæ impresso relatus loquitur,
Talis vix merebitur dici sacerdos.

Canones autem illi extant in com-
 pluribus libris, qui adhuc seculo 15. &
 sub initium 16. Confessoriorum omniū
 manibus versabantur: ut in *Manipula*
Curatorum, quem supra Cap. 2. art. 1. ⁱⁿ tract. ^{Sacerd.}
 num. 13. jam vidimus, in Episcopatu
 Posnoniensi [in Poloniâ] Parochis
 omnibus & singulis fuisse sub irremis-
 sibili poenâ præceptum, & in Germaniâ
 usque ad tempestatem Lutheri com-
 munissimo usu receptū item in *Pupillâ*
oculi parte 5. cap. 13. in *summâ Astesani*
 (aliàs *Astexani*) lib. 5. Tit. 32. in *summâ*
Angelicâ, ab Angelo de Clavasio Ordinis

Minorum , aliquoties in Provinciis, secundum Italos, ultramontanis Commissario Generali ; nec non *Nuntio Apostolico Sixti 4.* post seculi 15. mediū conscriptā, verbo ; *Confessio 6.* num. 7. Qui etiam hæc verba subjungit : *Ad Regulas prædictas debet Cōfessor semper habere oculum.* Et *Bartholomæus de Chaymis*, Ordinis quoque Minorum, in *Confessionali* suo , quod anno 1480. typis Mediolanensibus evulgavit, parte 4. cap. 1. dictis sæpe Canonibus ita præfatur *ideo eos, ut maturius procedatur, & ne alicui ignorantia sit occasio delinquendi, hic inserere volui.* Subjuncti sunt etiam *Modo Confitendi*, anno 1508. Argentorati impresso ; ubi *Episcopus Civitatenfis*, eorū *Collector* dicit ; quòd unusquisque sacerdos curatus teneatur eosdem sub peccato mortali scire. Sunt denique anno 1516. Lipsiæ, Curante *Mathiâ Weismann*, Professore Lipsiensi, seorsim impressi : Qui etiam in *Titulo* dicit ; quòd eorum
notitia

notitia viris Ecclesiasticis non minus utilis, quam necessaria sit. Et in Dedicacione ait, se per eorundem editionem humana dementia succurrendum putasse; ut ex illis delictorum suorum poenam, & criminum gravitatem facilius cuncti peccatores cognoscant.

Notandum tamen, quod GUILLERMUS Episc. Paris. de Sacram. Poenit. cap. 55. dicit: *Nec dubitandum est, Confessores sequi debere Canones poenitentiales; QUATENUS & fragilitatem nostrorum temporum & qualitati poenitentium congruit.* Et S. CAROLUS BORROM. loco citato: *Eorum Canonum tamen poenitentias, ut tempora ferent, pro charitate & prudentia sua minuet [sacerdos] prout peccati & peccatoris circumstantia requirent: in quibus etiam rationem habebit Contritionis ejus, qui peccavit.* Canones enim, secundum omnes, instruunt in generali, qualiter poenitentia sit imponenda; sed descensum ad singularia

presbyteris discretis relinquunt : Et hoc sensu pœnitentiæ sunt arbitrariæ.

REG. IV. Juxta antiquos Ecclesiæ Canones pro quolibet peccato mortali septennis esset regulariter pœnitentia injungenda. ita synodus Nemausi in Galliâ, circa annum 1248. celebrata. Magister sententiarum, D. Thomas, S. Bonav. S. Raymundus de Pennafort, S. Antonillus, Scotus, & alii omnes.

Essetque in unaquaque septenni illius hebdomadâ, juxta Pœnitentiale Rom. & omnes alios, feriâ 2. 4. & 6. idest, diebus Lunæ, Merc. & Ven. jejunandum in pane & aquâ: Qui quidem dies *feriæ legitime* vocari solent.

Pro quibusdam tamen peccatis minor, & pro aliquibus etiâ major pœnitentia per sacros Canones est constituta: Ex quibus hic ponam aliquos, quorum notitia cuilibet pro ordinariâ praxi sufficiens lumen præbebit.

§. I.

EXTRACTVS CANONVM POENI-
TENTIALIVM E CORPORE
IVRIS CANONICI DESVMP-
TORVM.

Primus. Quod si presbyter fornicationem fecerit, poeniten^{tiam} 10. annorū faciat, hoc modo: Tribus primis mensibus quotidie, exceptis diebus Dominicis & festis, jejunet in pane & aqua; sacco indutus & humi prostratus misericordiam Dei jugiter implorans. Postea resumptis aliquantulum viribus, unum annum & dimidium, exceptis, Dominicis & festis, expleat in pane & aqua. Hoc expleto, particeps sit Corporis Domini. Deinde usque ad completionem septimi anni, singulis septimanis, excepto tempore Paschali, tres legitimas ferias in pane & aqua jejunet. Tribus vero annis sequentibus, i. e. octavo, 9. & 10. sine ulla redemptione, omni sexta feria in pane & aqua jejunet.

E 4

Quam-

Quamvis autem hic Canon agat de fornicatione casu vulgata; tamen, cum ferè totus pœnitendi modus ordinetur ad placandam Dei offensam, & penè omnia privatim, nemine conscio, sint agenda; manifestum est, ad eandem Dei offensam pro fornicatione occultâ perfectè placandam, *ordinariè* pœnitentiam ferè æqualem requiri; præsertim cum in casu fornicationis publicatæ *insuper* ordinet hic canon, ut presbyter etiam 3. mensibus includatur; & ante completum biennium non prodeat in publicum; nec citiùs ad chorum pacem, & S. Communionem recipiatur; utque ad completum usque septennium stet ultimo loco in choro, & interim ad cornu Altaris non accedat; sed minorum Ordinum tantùm officia gerat. Quæ quidem pœnæ in causâ fornicationis occultæ non infliguntur; adeoque pro eadem saltem agenda esset pœnitentia æqualis illi, quæ pro fornicatione publicatâ in occulto facienda præscribitur. Patet

Patet id 1. ex Pœnitentiali Romano, ab Halitgario, ante seculi 9. medium Episcopo Cameracensi & Atrebatensi, de scrinio Ecclesiæ Romanæ sumpto, l. 6. cap. 2. ubi statuitur, quòd clericus minorum ordinum cum uxore vel sponsâ alterius congressus, si filium genuerit, 7. annos pœniteat. *Si verò filium NON genuerit, ET IN NOTITIAM HOMINUM NON VENERIT*, 3. annos pœniteat; *unum ex his in pane & aqua. Diaconus aut Monachus 7. annos pœniteat; tres ex his in pane & aqua. Sacerdos decem. Episcopus 12. quinque in pane & aqua.*

Idem patet 2. ex iis, quæ hic supra art. 1. num. 13. ex *Tractatu sacerdotali* sunt allegata, quæque infra §. 4. & 5. de occultissimo mollitiei & adultery peccato dicentur. Et tertio denique hoc ipsum ex Canone sequenti est manifestum; qui quidem Canon est talis:

Secundus. *Si presbyter cognovit filiam suam spiritualem; debet pœnitentiam*

riam agere 12. annis ; & etiam debet deponi, si (NB.) crimen sit manifestum; & peregrinando 15. annis poenitere. Duodennis igitur poenitentia in hoc casu statuta est pro crimine occulto.

Sextus. Qui cognoverit Monialem, sive devotam; decem annis poeniteat; & similiter ipsa.

Septimus. Qui ignoranter cognoscit duas sorores; vel matrem & filiam; vel amitam & neptem; poeniteat 7. annos; si autem scienter; perpetuo. Vide infra S. Carolum Borrom. ad 6. præceptum.

15. Homicida casualis poeniteat 5. annis; & hoc secundum Raymundum, si culpa casum præcessit; aliter non; nisi forte ad cautelam.

17. Qui dormiens suffocaverit infantem secum jacentem; poeniteat 3. annis; si culpa, quæ præcessit casum, sit levis; ut si posuit puerum in eodem lecto, longè tamen à se: si autem culpa sit gravis; ut si posuit puerum in medio utriusque; 5. vel 7. annis poeniteat.

20. Per-

20. Perjurus 40. diebus in pane & aqua jejuna, & 7. annis sequentibus poeniteat; similiter & conscius.

24. Qui mensurat in falsa mensura; [præter compensationem] 30. diebus in pane & aqua jejuna.

35. Sortilegus 40. diebus poeniteat.

44. Qui pacem cum proximo suo non facere jurat; uno anno poeniteat, & ad pacem redeat.

45. Pro perjurio, adulterio, homicidio dantur pro poenitentia regulariter 7. anni; & similiter pro fornicatione; licet non ita aspera.

§. II.

EXTRACTUS CANONUM
POENITENTIALIUM A S.
CAROLO BORROMÆO ex
Pœnitentiali Rom. Theodoro Ar-
chiep. Cantuar. Burchardo Epif-
copo Wormatiensi, & aliis collecto-
rum; qui in ejusdem Sacramentario
Ambrosiano octo magnas in folio

paginas implent. Vide *Acta Ecclesie Mediolanensis*, Parisiis aⁿ. 1645. impressa, à pag. 408. ad 415. inclusivè.

Ad 1. Decalogi præceptum. *Qui herbas medicinales cum incantationibus collegerit; poenitentiam aget dies 20.*

Si quis in codicibus aut in tabulis sorte ducta res futuras requisiverit; poenitens erit dies 40.

Ad 2. Præceptum. *Si quis per capillum Dei aut caput eius iuraverit; si semel nesciens fecerit; poenitens aqua & pane 7. dies victitet. Si secundo ac tertio, monitus idem fecerit; dies 15. Si per coelum aut per aliam aliquam creaturam; dies item 15.*

At 3. præceptum. *Qui opus aliquod servile die Dominico festove fecerit; poenitentiam aget 3. dies in pane & aqua. Qui quidem canon utique de opere servili exiguo, & sequens de majori est intelligendus.*

Qui die Dominica opus terrenum fecerit;

rit; qui navigavit, aut equitavit; dies 7.
poenitentiam ager.

Si quis pransus Missæ interfuerit;
poenitens erit dies 3. in pane & aqua.

Si quis in Ecclesia confabuletur, cum
Divina fiunt; poenitens erit 10. dies in
pane & aqua.

Si quis ieiunium 4. temporum non
custodierit; poenitens erit dies 40. in
pane & aqua.

Notent hoc. qui dum horas canoni-
cas, statuta Ecclesiæ jejunia & similia
negligunt; vel infra semetipsos, vel etiã
apud alios per summam stultitiam di-
cunt: Das ist leichter gebeichtet / als
gethan; sive, facilius est horum non
observantiam confiteri, quàm obser-
vantiam præstare: Nam (ut hic art. 1.
num. 1. est visum) præter Confessionem
requiritur etiam satisfactio, qua sit ad
novæ vitæ custodiam, præteritorumque
vindictam & castigationem: Ad quæ
profectò in hoc casu nihil faciunt 5.
Pater noster & Ave Maria; Nec debet

esse minus, sed plus incommodi in castigatione, quam fuit commodi in delicto; ut hoc illius metu vitetur. Si in correctione minor est afflictio, quam in culpâ fuit delectatio; non est dignus poenitentia tua fructus, inquit Hugo de S. Victore l. 2. de Sacramentis, parte 14 cap. 2.

Ad 4. præceptum. Qui parentibus maledixerit; 40. dies poenitens sit in pane & aquâ.

Qui parentes injuriâ affecerit; 3. annos. Qui percusserit; annos 7.

Si quis presbyteri, parochie sui præcepta irriserit; poenitens erit dies 40. in pane & aqua.

Ad 5. præceptum. Si quis ielû proximo suo dederit, nec nocuerit; tridui poenitentiam aget in pane & aqua. Clericus, unius anni & mensium 6.

Cujus parvulus sine Baptismo per negligentiam moritur; 3. annos poeniteat, unum in pane & aqua.

Cujus filius sine Confirmationis Sacramento

cramento moritur; parentes, quorum negligentia id factum est, pœnitentiam agent annos 3.

Si quis explende causa libidinis, vel odij meditatione, ut non ex eo soboles nascatur, homini aut mulieri aliquid secarit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare aut concipere; homicida teneatur.

(Canon 7. inter Anglicanos, infra §. 4. laudandos: Qui alterum voluerat occidisse, & implere nequiverat desiderium; annos 3 jejuret; unum scilicet pane & aqua; eorumque duos, prout Confessarius suus ipsi imposuerit.)

Ad 6 præceptum. Si laicus solutus cum foemina soluta concubuerit; pœnitens erit annos 3. Et quanto sapius, tanto majori pœnitentia afficietur.

Qui cum uxore sua turpiter concubuerit (ita tamen, ut generatio fieri potuerit) pœnitens erit 40. dies. (Apud Reginonem l. 2. de Disciplinâ Eccl. cap. 248. pro hoc eodem casu, per alium
termi-

terminum proposito, statuitur eadem pœnitentia; pro sodomitico autem scelere cum uxore exercito pœnitentia 3. annorum.)

Qui concupierit virginem, quam postea uxorem duxerit, pœnitentiam ager annum unum per legitimas ferias; si verò non duxerit; annos 2. per legitimas ferias.

Cum duabus sororibus fornicatus; pœnitentiam ager toto sua vite tempore.

Ad 7. præceptum. Clericus furtum capitale faciens; septennij pœnitentiam explebit; laicus quinquennij; & quod furatus est, reddat.

Si quis per necessitatem cibum vel vestem furatus sit; in pœnitentia erit hebdomadas 3. si reddiderit, jejunare non cogitur.

Qui fregerit noctu alicujus domum, aut aliquid auferet; pretium reddet, & pœnitentiam ager annum unum in pane & aqua: si [per impotentiam] non reddit,

reddit, annos duos. Dixi: per impotentiam; quia eadem non excufante, secundum omnes, non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum; quantuncque poenitentia agatur. Quâ de re vide summulam Raymundi, p. 98. & 99.

Si quis furtum de re minori semel annis fecerit; restituta re, poenitentiam aget annum unum.

Qui rem inventam non reddit, furtum committit; idcirco tanquam de furto poenitentiam aget.

Si quis usuras accipit, rapinam facit; ideoque quicumque illam exegerit; poenitentiam aget annis 3. uno in pane & aqua.

Ad 8. præceptum. *Qui affirmavit verum, quod falsum est; poenitentiam aget ut adulter, ut homicida; qui sponte id facinus admisit. Burch. l. 19. Tit. de fals. Test. Poenit. Rom. Tit. 2. c. 13.*

Qui proximo falsum crimen obicit; poenitentia afficitur, ut falsus testis.

Qui

Qui proximo peccatum imputarit,
priusquam seorsum eum arguerit; pri-
mum illi satisfaciens, poenitentiamaget
3. dies.

Ad 9. præceptum. Rem alienam ne
fariè concupiscens, avarusque; poenitens
erit annis 3.

Ad 10. præceptum. Si quis concu-
piscit fornicari; si Episcopus, poenitens
erit annos 7. si Presbyter, 5. si Diaconus
vel Monachus, 3. è quibus unum in pane
& aqua, Si Clericus aut Laicus, annos 2.

Si quis in somnis ex immundo desi-
derio polluitur; surgat, & cantet (i. e.
devotè legat) 7. psalmos poenitentia-
les, & dies 30. poeniteat. Scil. clericus
majorum ordinum.

Si Clericus [minorum ordinum] aut
laicus ex mala cogitatione concupiscen-
tiaque (absque contrectatione, vel
agitatione partium venerarum) semen
effuderit, poenitens erit dies 7.

Tit. de gulâ & ebrietate. Sacer-
dos imprudenter ebrius factus, pane &
equa

Cap. 2. Art. 2. Reg. 4. 115

aqua poenitentiam agat dies 7. si negligenter, dies 15. si per contemptum, dies 40.

Qui humanitatis causa alium inebriare cogit, poenitentiam agat dies 7. si per contemptum, dies 30.

Qui præbrietate aut crapula vomitum fecerit, si Presbyter aut Diaconus, poenitentiam agat dies 40. si Monachus aut Clericus, dies 30. si Laicus, dies 15. Burch. l. 14. c. 13.

Quæ §. I. adductis conveniunt, hic nolui repetere; uti nec §. sequenti ea, quæ vel hoc vel præcedenti §. sunt allata.

§. III.

EXTRACTUS CANONUM POENITENTIALIUM, A REGINONE, añ. 892. in Abbatem Monasterii prummiensis in dioecesi Trevir. electo; viro sui seculi facile doctissimo & piissimo, circa annum 906. collectorum; quo ad ea, quæ
in

in prioribus vel omnino non , vel
minùs clarè tanguntur.

Lib. 1. de Discipl. Ecclesiast. cap. 299.
*Si nesciens pejerasti , annum unum , &
3. quadragesimas poenitere debes. Scil.
primam ante Natalem Domini 2. ante
Pascha. & 3. circa festum S Joannis
Baptistæ, ut habet Pœnitentiale Rom.
cap. 24.*

*Dixisti falsum testimonium NES-
CIENS, annum unum poeniteas.*

*Nupsisti (i. e. coivisti cū uxore tua)
die Dominico , 3. dies poenitere debes.*

*Odisti fratrem tuum , quamdiu in
ipso odio fuisti , tam diu poeniteas in
pane & aqua.*

*Contigit tibi aliqua negligentia de
sacrificio Domini , dies quadraginta
poeniteas.*

*Contempsisti indictum jejunium in
Ecclesia , vel decreta seniorum , 40.
dies.*

Lib. 2. Cap. 133. *Ancilla [à Domi-
no suo] vim passa , 40. dies : si consen-
tiens*

Cap. 2. Art. 2. Reg. q. II 7

tiens fuit, tres in anno Quadragesimas,
& legitimas ferias poeniteat.

L. 2. c. 247. Pueri se manibus invicem
coinquantes, 40. dies poeniteant:
Majores verò centum dies Puer vo-
luntariè se polluens, 30. dies; Juvenis
verò 40. dies poeniteat.

L. 2. c. 250. Qui per illecebrosos am-
plexus foemina, vel per osculum pollui-
tur, 30. dies poeniteat.

Ib. Qui tetigerit inverecundè car-
nem foemina, 3. menses poeniteat.

Ibid. Presbyter, si osculatus fuerit
foeminam per immundum (sensualita-
tis ex ipso osculo, & non aliter cap-
tandæ) desiderium, viginti dies poeni-
teat: Pro desiderio fornicandi verò
5. annos, ut supra ad 10. præceptum
jam vidimus, poenitere debet sacer-
dos.

Laicus secularis pro illecebroso of-
culo, sine coinquatione facto, juxta
Pœnitentiale Cumeani debet 7. dies
poenitere in pane & aquâ.

§. III.

§. IIII.

DE POENITENTIA PRO OCCULTISSIMO MOLLITIEI PECCATO IMPONENDA ; EX QUA DE ALIIS PECCATIS CARNALIBUS OCCULTIS JUDICIUM POTEST FORMARI.

Mollities, juxta B. Petrum Damiani, est primus sceleris sodomitici gradus ; & adeo contra naturam , ut à nullâ unquam bestiâ sit perpetrata : *Nimirum hoc perditii homines perpetrare non metuunt, inquit idem, quod ipsa quoque bruta animalia perhorrescunt: Quod ab humana pravitate temeritate committitur, irrationabilium pecorum iudicio condemnatur.* Et Martialis, quanquam Gentilis ac valde impurus Poëta, de hoc tamen scelere lib. 9. ante medium, Epigrammate in Ponticum ita scribit :
Hoc nihil esse putas ? scelus est , mibi crede ; sed ingens ;

Quan.

*Quantum vix animo concipis ipse
tuo.*

*Ipsam crede tibi Naturam dicere ve-
rum:*

*Istud, quod digitis, Pontice perdis,
homo est.*

Levissima verò omnium à veteribus
pro hoc eodem scelere statutarū pœ-
nitentia est, quam ex Pœnitentiali
Rom. tit. 3 cap. 15. nec non ex Bur-
chardo, l. 17. c. 27. affert. S. Carolus
Borrom. ad 6. Præceptum. Nimirum:
*Vir se inquinans primo, poeniteat dies
10. si iterum, dies 20. si tertio, dies 30.
sique nefariè agere pergat, poenitentia ei
accessio fiet. Si puer [nefariè agere per-
gat] dies 40. si maior 15. annis, dies
centum.*

VENERABILIS BEDA, l. de
Remediis peccatorum, Tit. 2. *Puer se
ipsum voluntariè polluens, 30 dies pœ-
niteat; invenis 40. ita & Regino, hic §.
3. allatus.*

POENITENTIALE GALLI-
CANUM,

CANUM, ante annos mille conscriptum, à Mabillonio repertum, & Tom. 1. Musei Italici, in fine Sacramentarii Gallicani anno 1687. editum Can. 14. *Si quis propter concupiscentiam vel libidinem se ipsum fornicaverit; annum unum poeniteat.*

CUMEANUS, circa annum 630. Abbas Hiensis, in Confinibus scotiae & Hiberniae, lib. *de Mensura poenitentiarum* [non ab ipso, sed à Patribus definita] Cap. 1. *Vir se ipsum coinquinans, in primo centum dies poeniteat; & iterans, annum unum. SI CUM GRADU EST, ADDATUR POENITENTIA. Puer 15 annorum, 40. dies.*

CANONES ANGLICANI, circa annum 969. sub Edgardo, omnium Britanniae Regum sapientissimo, fortissimo ac potentissimo dati, atque ab eodem subditis commendati, Tit. *Modus imponendi poenitentiam*, Can. 38. *Si quis propria sua voluntate se ipsum polluat,*

polluat, ieiunet 3. annos ; & in eorum
quolibet 40. dies in pane & aqua ; &
abstineat à carne in unaquaque [illius
triennii die] excepta die solis.

Ex Græcis JOANNES NEUSTE-
TES, sive jejunator, ab anno. ad 585.
ad 596. Patriarcha Constantinop. in
Canonario vel Pœnitentialem suo : Qui
mollitiem commisit ; 40. dies plectitur,
siccis vescens, & qualibet die poeniten-
tias centum peragens ; id est, se se quoti-
die centies in terram posternens, &
simul Pœnitentialem quadam oratiuncu-
lâ ad Dominum ingemiscens. Canonari-
um verò istud Neustetes ita conclu-
dit : *Hæ sunt definitiones epitimiorum,
levissimorum quidem, & nimia relaxa-
tione facillimorum à me traditorum.* Im-
mò idem Neustetes à compluribus
Græcis, quasi ob nimiam epitimio-
rum, id est, pœnarum vel pœnitentia-
rum lenitatem fuit malè notatus.

Præscribit quidem ille pro fornica-
tione duos ; & pro adulterio tres pœni-
tentia

F

tentia

tentiæ annos ; Verùm sub hac ratione, ut tam fornicator , quàm adulter **QUOTIDIE** usque ad vesperam ieiunet, ac non nisi siccis vescatur; & insuper quotidie poenitentias ducentas quinquaginta [modo jam statim exposito] peragat : ubi eundem satis prudenter arbitratum fuisse crediderim ; uti & in casu mollitiei ; saltem pro primâ , secundâ, aut tertiâ vice.

Rursum **CUMEANUS** loco cit : *Qui turpiloquio vel aspectu coinquinatus est , tamen non voluit fornicari corporaliter ; 20. vel 40. dies poeniteat. Si autem impugnatione cogitationis violenter coinquinatus est ; 7. dies poeniteat.*

Et **VEN. BEDA** loco cit. *Qui in turpiloquio polluitur negligens , 7. dies poeniteat. Qui impugnatione cogitationis & natura inquinatur nolens , per 4. dies 50. psalmos canat (i.e. devotè legat) & 4. & 6. feriâ jejundet ad Nonam [i.e. ad Tertiam pomeridianam] vel ad vespe-*

vesperam. Vide etiam hîc supra collectionem S. Caroli Borrom. ad 10. præceptum. Negligentiam verò hîc à Ven. Bedâ minorem, & majorem apud *Cumeanum* supponi credo.

§. V.

Ex his verò de aliis peccatis carnalibus *occultis* judiciû potest formari: Quâvis enim mollities ex suâ specie sit gravior omni peccato, quod cû quâcunque foeminâ modo naturali cõmittitur, ut apud *Sinnichium* in Saul Ex rege lib. 1. cap. 113. §. 430. *Geswaldam de Bononijs*, de 6. præcepto. Tract. 12. cap. 1. qu. 9. num. 37. & *D. Thomam* 2. 2. qu. 154. art. 13. licet videre; alia tamen peccata carnalia propter circumstantias; tum scâdali, per quod etiam complex pertrahitur in gehennam; tum nocumentorum, quæ eadem, quantum in ipsis est, inferunt Ecclesiæ, Reipublicæ, legitimis hæredibus, ipsisque proli-

bus illegitimis [nequid de violatio-
ne voti, fideique ac Sacramenti, in
casu sacrilegii & adulterii dicam]
sunt graviora.

Sanè, quoad adulterium occultum,
S. BONIFACIUS, Germanorum
Apostolus, & Archiepisc. Mogunt,
anno 741. (ut Chronicon Magdeb.
manuscriptum ac pervetustum testa-
tur) *generalem* (Germanorum & Gal-
lorum) *Synodum Moguntia adunavit,*
& Canonum instituta RENOVAVIT.
Quos inter Canones hic quoque fuit:
Mulier habens virum, si adulterium
perpetraverit, & OCCULTE ad
confessionem venerit; 7. annis pœniteat.
ita testatur Isaac Episcopus Lingonen-
sis, in collectione canonum illorum,
Tit. 3. cap. 9.

Circa quem casum *Joannes de Bur-*
go, universitatis Cantabrigiensis in
Angliâ Cancellarius, in *Pupillâ oculi,*
anno 1395. conscriptâ, Cap. xi. docet,
quòd sacerdos non debeat maritalæ,
propter

propter adulterium injungere poenitentiam, per quam marito possit reddi suspecta; sed assiduam compunctionem cordis; & ut non exigat debitum tempore poenitentiae, quatenus sua permiserit fragilitas; & ubi habuerit opportunitatem, genua nudata flectat, pectus tundat, & frequenter instet orationibus, &c.

SUMMULA quoque de summâ S. RAYMUNDI extracta, ac Coloniae anno 1498. 1500. 1506. & 1508. impressa, de hujusmodi muliere tractans, sic canit:

Talis adulterium si fecit non manifestum,

Ne suspecta viro sit, non luat hoc manifestè.

HUJUS POST MORTEM *luat illud sufficienter.*

Matronæ juvenes possunt explere
CARENAS. [a]

In domibus proprijs, licet hæ non egrediantur.

126 *Regula de poenitentia injung.*

*Jejunent, orent, jaceant in stramine,
nudis*

*Incedant pedibus, & vadant cili-
ciata.*

*Præterea plures sunt emendando la-
bores.*

Illis utantur, &c.

[a] idest tres Quadragesimas quolibet
anno jejunandas in pane & aqua.

Si verò talia pro adulterio occulto
à fragili requiruntur matronâ ; an pro
concubitu sacrilego, pariter occulto,
leviora injungenda sunt viro, qui om-
nipotenti Deo castitatem solemniter
vovit? quique propter purissima, quæ
tractat, Dei mysteria, deberet omni
solis radio purior esse?

Denique inter Canones Anglica-
nos, §. 4. laudatos, Canon 37. *Si quis,*
inquit, cum bestiâ coeat, jejunet 15.
annos; scilicet 8. in pane & aquâ; & in 7.
reliquis tres quadragesimas quolibet an-
no. Diebus autem Mercurii & Veneris
usque dum vixerit; & defleat semper
iniqui-

iniquitatem illam. Hic verò manifestum est agi de bestialitate occultâ: manifesta enim nullibi ultrices flammæ, nisi per fugam & latitationem vel olim evasit, vel etiamnum evadet. Huic autem ferme similis pœnitentia pro sodomia perfectâ, & coitu cum propriâ vel matre vel sorore est peragenda.

Judicavit nimirum sancta Dei Ecclesia & antiquitas veneranda, a deo execrandum esse peccatum mortale, ut pro eodem Deus ordinariè non nisi per pœnitentiam septem annorum plenè ac planè placari possit; scilicet ab iis, qui pœnitent quidem, sed sine extraordinario quodam fervore. Quando autem pœnitentia interior est vehemens & intensa; tunc eadem, quemadmodum pœnitentiam quoque exteriori peccatis suis convenientem agit, vel saltem agere proponit aut desideraret; ita etiam Deum, pro diversitate graduum intensificationis, multò citius; imò & citissimè ex toto placare potest;

128 *Regula de pœnitentia injung.*

ut cap. *Si Presbyter* 26. qu. 6. ex JULIO
Papâ & Cap. *in Actione*, de Pœnitentiâ,
distinc. 1. ex S. Augustino docetur.
*Quia Dominus non solum temporis, sed
etiam cordis inspector est* [inquit JU-
LIUS à Gratiano allegatus] *sicut latro
vnius momenti pœnitentiâ meruit esse in
paradiso.* Et S. AUGUST. in Enchri-
dio, cap. 65. *in Actione pœnitentiæ non
tam consideranda est mensura temporis,
quàm doloris.* Unde & in causâ crimi-
num occultorum Ecclesia pœnitentiæ
tempora & modos semper commisit
circumspecto sacerdotis arbitrio. *Hec
de remediis peccatorum ex priorû mo-
numentis excerpsumus*, inquit REGI-
NO, lib. 1. cap. 299. *Solenter admonentes
doctum quemque sacerdotem Christi, ut
in universis, quæ hic annotata repererit,
sexum, ætatem, conditionem, statum,
personam, intellectum; ipsum denique
cor pœnitentis curiosè discernat; & se-
cundùm hæc, ut sibi visum fuerit, singula
queque dijudicet.* Et Canones Angli-
cani,

cani, hic supra laudati, tit. *De satisfactione*, num. 9. *De operibus cuiusque potest Confessarius secundum canones inquirere, & moderari juxta vires & facultates confitentium; prout sentiet cordis unius cuiusque compunctionem & SOLLICITUDINEM.* Optimè profectò: solæ etenim lachrymæ, quantumcunque uberes, non modò Confessarium, sed ipsum quoque pœnitentem pœfæpè fallunt. Unde juxta modum sollicitudinis, quâ quis Deum placare fatagit, de intensione vel remissione Contritionis est judicandum: Quippe quæ, juxta Catechismum Rom. cap. 1. art. 5. num. 2. citatum, *maximè versatur in eo; quâ ratione contumelias Deo factas per congrua humiliationis officia compensare velit ac valeat.*

Illud verò sollicitè est observandũ quòd pœnitentia interior debeat semper usque ad finem vitæ durare; ut D. Thomas 3. p. qu. 84. art. 8. & 9. S. Bonavent. Confessionalis sui cap. 4. partic.

IO
tiã,
tur.
sed
JU-
atro
se in
hri-
non
oris,
imi-
ntiæ
nisi
Hæc
mo-
GI-
entes
ti, ut
erit,
tum,
rique
& se-
ngula
ngli-
cani,

3. & Catechismus Rom. de Poenit. Sac. cap. 13. aliique innumeri docent, & Canones Anglicani, hic §. 4. laudati, multoties monent: Quorum quidem Canonum sextus, Titulo, *Modus imponendi poenitentia*, sic habet: *Si laicus laicum sine causa occiderit; pane & aqua 7. jejundet annos; & eorundem quatuor, pro ut Confessarius suus instituerit: Emensa vero septennali illa poenitentia, scelus tamen SEMPER LUGEAT OMNI, QUA POTERIT, INDUSTRIA; propterea, quod incognitum est hominibus, qualiter APUD DEUM valuit ejus poenitentia.* Canon quoque 17. *Quisquis, ait, conjugium fregerit, sive uxor, sive maritus; tres dies in qualibet hebdomada in pane & aqua per septennium jejunato.* Et Canon. 20. *Lugeant autem [tam adultera, quam adulter] transgressiones suas QUOAD MORTEM.*

Notent hæc, qui paulò post confessionem peccatorum, etiam adulterio
gravio-

graviorum, ineptissime ridendo ac nugando dictitare solent, se se ea boni cuiusdam sacerdotis aut Monachi vel humeris imposuisse, vel intrusisse cucullo; qui viderint, quomodo & quo eadem portent.

Quamvis poenitentia [quo ad modum] sint arbitraria, inquit S. Bonaventura in Confessionali suo, cap. partic. I. semper tamē pro quolibet mortali septennis poenitentia est imponenda.

S. VINCENTIUS FERRERIUS,
 Domin. 15. post Trinit. serm. 2. *Qualitas, inquit, poenitentiae in peccatis mortalibus minoribus, est in arbitrio Confessoris; scilicet, quod (poenitens) ieiunet semel in hebdomada, vel in mense: si verò peccatum mortale sit maius, ut homicidium, periurium, &c. & qualitas poenitentiae erit maior; sed quantitas temporis (utrobique) erit 7. ann^{or}um (videlicet; si Contritio non sit intensa; quia secundum Doctores in Quartum commentantes, consideratâ quantitate*
 F 6 inten-

132 *Regula de pœn. injungenda.*
intensionis illius, pœnitentiæ sunt
arbitraria utroque modo: Quibus &
S. Vincentius consentiens, post pauca
subdit:) Quoties iurasti in vanum, vel
false; computa 7. annos de pœnitentia
pro qualibet vice. Item; quoties fregisti
festa de quolibet opere servili; item non
audiendo Missam; numera pro qualibet
vice 7. annos. Item, ¶ quoties despexisti
parentes CORDE (Nota hic peccatum
planè occultum) vel opere; nume-
ra pro qualibet vice 7. annos &c. Fortè
est aliquis ex suis peccatis obligatus in-
centum mille annis de pœnitentia. ô, dices
tu: si Confessor non dedit tantam pœni-
tentiam?) verum est; sed iam est taxata
[à sanctis Patribus, Dei voluntatem
scientibus) si dicas: ego non vivam tan-
tum; verum est; ideo complebitur in pur-
gatorio. ô, dices: Purgatorium non
durabit tantum. Solutio; propter
hoc congregabit Deus pœnam centum
vel mille annorum totam in una die.
O quis poterit sustinere! &c. Vido
quoque

Quoque eundem Dom. 2. post octavas
Paschæ, ferm. 1. §. *Quantum ad quar-*
tum.

Benevolus verò Lector meminerit,
Concilium quoque Trident. sess. 14.
cap. 2. docere, quòd ad plenam peccato-
rum omnium remissionem per Sacra-
mentum Poenitentia, sine nostris magnis
fletibus & laboribus pervenire nequa-
quam possimus.

REG. V. SACERDOS CURET,
QUANTUM FIERI POTEST, UT
CONTRARIAS PECCATIS
POENITENTIAS INJUNGAT;
veluti avaris elemosynas; libidinosis ie-
iunia, vel alias carnis afflictiones, &c.
ita Rituale Romanum. Tit. ordo mini-
strandì Sacramentum Poenit. Catechis-
mus Rom. de Pœnit. Sacram. cap. 10. Sy-
nodus Colon. circa annum Dom. 1230.
celebrata, Tit. 8. Synodus Nemausen-
sis in Galliâ circa annum 1284. Tit. de
Pœnit. synodus Exoniensis in Anglia
anno 1287. in summa sacerdotibus ad

134 *Regula de poenit. iniungenda.*
observandum imposita, Concilium
Provinciale Nimociense in Cypro, año
1298. cap. 4. Concilium Prov. Mogun-
tinum, anno 1549. cap. 3. Synodus Of-
nabrug. anno 1628. cap. 17. §. 8. *Pro pec-*
cato, inquit, luxurie (sacerdos injun-
gat) *ieiunium & continentiam* ; *pro*
avaritia largitatem ; *pro furto, primò*
restitutionem, deinde opera misericor-
diæ.

JOANNES DE BURGO Can-
cellar. Cantabrig. *in Pupilla oculi, cap.*
XI. Contra avaritiam (*injungatur*)
aliena reddere, & sua largiri. Contra
acediam (*injungenda sunt*) *opera la-*
boriosa bona; ut sunt peregrinationes ad
loca sancta; laborare pro pauperibus, &
pro miserabilibus personis, & similia.
Contra luxuriam opera carnis afflicti-
va; ut ieiunia, vigilia, disciplina, cilici-
um, lectus durus. Gulosis injungatur, ut
ieiunent in pane & aqua; ET UT
TANTUM CIBI ET POTUS
DENT PAUPERIBUS, QUAN-
TUM

TUM SUMPSE-
RINT ULTRA
MODUM. Vide & Scotum in 4. dist.
15. qu. 1. art. 3.

REG. VI. *Si aliquis dignitatem ha-*
bens; ut Prælati: vel scientiam; ut; Cleri-
cus: vel Ordinem; ut subdiaconus, Dia-
conus, & sacerdos: vel votum; ut Religio-
sus: vel ætatem; ut senex (cum sit venus
in sine ridiculosa) peccatum perpetra-
verit ; TUNC EST MAJOR ET
GRAVIOR POENITENTIA IN-
JUNGENDA. Ita Concilium Pro-
vinc. Ni nociense, anno 1298. celebra-
tum, cap. 4.

CONCILIUM ANGLIC. hic
Regulâ 4. citatum, tit. de Confessione,
num. 3. *Quanto quis potentior est, &*
majoris dignitatis , tanto gravius pro
peccato CORAM DEO & hominibus
corrigendus est.

S. JOAN. CHRYSOST. lib. 6. de
sacerdotio, post medium : ostendere
volens Deus hominum peccata longè
majori supplicio expiari, dum à sacer-
dotibus,

dotibus, quàm à privatis fiunt; mandat
 Levit. 4. ut tantundem à sacerdotibus,
 quantum pro universo populo sacrificiū
 offeratur: Quod quidem quid aliud
 signat? quàm sacerdotis vulnera majo-
 ri medicamento atque auxilio indigere;
 atque adeò tanto, quanto conjuncta
 simul universi populi vulnera indigent.
 Porro majori nequaquam indigerent,
 nisi ea graviora forent: Atqui graviora
 certè fiunt, non natura ipsâ, sed sacerdo-
 tis, qui ea commiserit, conditione ac
 dignitate.

Facit huc, quod S. BERNARD. l.
 2. de considerat. cap. 13. dicit: inter secu-
 lares nuga, nuga sunt; in ore sacerdotis
 blasphemia. Et Concilium Tri. sess. 22. de
 Reformatione, cap. 1. de clericis agens,
*Levia etiam, inquit, delicta, QUÆ IN
 IPSIS MAXIMA ESSENT, effu-
 giant.*

REG. VII. *Pœnitens, fragilitatem,
 societatem, aliasque causas allegans,
 primò (N.) inducendus et animandus
 est.*

est ad subeundam satisfactionem suffi-
cientem: ac deinde eidem imponenda est
pœnitentia, quam possit ac velit portare;
ne fortè peccet postea deterius, pœniten-
tiam infringendo. ita Synodus Nemaui-
fens. Regula 4. citata S. Raymund. de
Pennis. in summa sua l. 3. Tit. 34 quæst.
135. Astesanus l. 5. Tit. 31. Scotus in 4.
dist. 15. quæst. 1. art. 3. S. Antoninus in
summa Theol. p. 3. Tit. 17. c. 20. ante §. 1.
Joan. de Burgo in Pup. oc. c. xi. Mani-
pulus Curatorum anno 1333. scriptus,
Tract. 4. summa Rudium, & alii.

Docentque S. Raymundus, loc. cit.
eiusdemque glossator Guillelmus Rodo-
niensis, Ioannes de Friburgo, summa
Rudium, summa Angelica, & alii, quòd
ob probabile omissionis periculum
concedendum sit pœnitenti, ut opus
injunctum possit ex causâ alio opere
æquivalente redimere: vel; ut, si aliquâ
die omittat pœnitentiam injunctam,
possit in alio die sequenti recuperare
illam. Quarendum etiam est ab eo, si
potest

138 *Regula de poen. injungenda.*

potest illam facere, vel dubitat; quia tunc non est injungenda illa, sed alia, quam potest facere ita S. Antoninus ex ord. Præd. Archiep. Florent. anno. 1459. defunctus, in Confessionali suo parte 4.

D. THOMAS, Quodlibeto 3. quæst. 28. docet, quod sacerdos possit satisfactionem injungere etiam arbitrio ipsius poenitentis; v. gr. *Facias hoc si potes; & si non potes, facias hoc.* ita etiã docet S. Raymūdus loco paulò antecitato.

JOAN. DE BURGO, hic quoque citatus, sacerdos, inquit, nullum sinat peccatorem à se recedere desperatū propter gravitatē poenitentia; sed potius ei imponat, ut **QUOLIBET DIE** ^{dicit} ~~vel~~ ^{vel} ~~quodlibet~~ ^{quodlibet} Pater noster; **QUALIBET** septimanā vadat ad Ecclesiam; vel aliquid levius, quod merā suscipere voluerit voluntate.

Hoc tamen sanè intellige, inquit S. Antoninus p. 3. Tit. 17. cap. 20. videlicet, si aliàs ipsum poenitet; & paratum se

se dicit facere, quod debet ; sed unus
pœnitentia dicit nō posse sufferre. Idem-
que monet SYLVESTER Prieras ,
sub Leone x. Magister S. Palatii, ac
deinde totius ord. Præd. generalis ,
verbo, Confessor. 4. §. 2

D. THOM. Quodlib. 3. qu. 28.
Melius est, ait, quod sacerdos pœnitenti
[quem propter grave pondus satisfa-
ctionis timet desperaturum] indicet,
quanta pœnitentia esset sibi pro peccatis
injungenda ; & injungat sibi nihilomi-
nus aliquid, quod pœnitens tolerabiliter
ferat ; **EX CUJUS IMPLETIONE**
ASSUEFIAT , ut majora impleat,
quàm sacerdos sibi injungere attentas-
set. Verùm ; poteritne ad hæc assuefieri
per hoc, quod semel pro semper recitat,
5. Pater noster, aut 7. psalmos ?

SCOTUS in 4. dist. 15. qu. 1. art. 3.
Cum, inquit, pauper atiquis est furatus ;
si contritio non sufficiat, non debet pec-
catum omnino manere inultum : Non
potest autem eleemosynas dare ; **NEC**
ORA-

ORARE, nec jejunare propter continuum laborē pro victu necessario. Ergo, quia ipse labor continuus est sibi continuum jejunium, tantummodo inducendus est, ut illum laborem subeat in remissionem peccatorum (eundem videlicet in & per Vulnera CHRISTI JESU, in unione laborum & passionum ejus, aeterno Patri humillimè offerendo) saltem quousque occurrat sibi opportunitas solvendi aliquam aliam satisfactionem. Consimiliter dives, qui lapsus est ad peccatum carnis, si est adeo delicatus, quod non velit jejunare, nec aliquam macerationem notabilem subire (nimirum voluntate rationabili, propter nimiam difficultatem) vel presumitur, quod, si sibi imponeretur, citò abjiceret, & sic peccaret novo peccato; inducendus est ad orationē & eleemosynas; & illud sibi imponendū est, quod creditur (N.) PERSEVERANTIUS (nō utique brevissimas preces semel pro semper fundendo) adimplere.

Pauper,

Pauper, qui furatus est, inquit hic
SCOTUS, *non potest pro poenitentia*
orare. At quisnam adeo pauper est, ut
non possit præ necessario labore unum
alterumve Rosarium, præsertim die
Dominicâ, vel in aliâ festivitate orare?
profectò nullus. Vult tigitur hic Scotus,
quòd pauper non possit pro peccato
mortali tantum orare, quantum in
congruam satisfactionem sufficit: hoc
est, quod non possit plerumque jejunis
preces alere; ingemiscere, lachrymari &
magis **DIES NOCTESQUE**; *id*
quod ex omologesi mandare **TER-**
TULLIANUS *lib. de poenit. c. 9.*
docet. Vel non potest [ut juxta S.
CYPRIANUM *lib. de lapsis, prope*
finem, oportet) orare impensius & ro-
gare; diē luctu transigere; vigiliis noctes
ac fletibus ducere; tempus omne lachry-
mosis lamentationibus occupare. Vult,
inquam, scotus, quòd confitētes, ut ibi-
dem pluribus docet, sint cum omni
humanitate & discretione tractandi;
&

& tamen pro peccato gravi non debeant brevissimæ preces unâ duntaxat vice dicendæ, injungi. *Oratio non habet rationem satisfactionis, nisi quæ, & quatenus habet poenam sive carnis afflictionem,* inquit D. THOMAS in 4. dist. 14. art. 4. in solutione quæstiunculæ 3. ad 1.

Quod verò SCOTUS loco cit. docet absolvendum esse confitentem, qui dicit se habere *displacentiam de peccato commisso, & firmum propositum non recidivandi, etiamsi omnino nullam poenitentiam velit suscipere;* hoc nequam de alio aliquo, quàm de homine *tentationibus quæssato,* in casu desperationis timendæ dicit; qualis est homo scrupulosus, qui in quibuslibet operibus obligatoriis maximas turbationes & anxietates sentit; cui proinde ad certum aliquod poenitentia opus non obligato, potest indeterminate, quicquid boni fecerit, vel mali patienter sustinerit, in satisfactione injungi. Cætera verò

verò ibidem ad secundum SCOTUS agnoscit *præceptum de aliquâ poenâ infligendâ* ; & quòd *contritio includit aliquam satisfactionem, in voto saltem*. videlicet, quando est exigua & remissa: Magna enim, vehemens ac valde intensa contritio, & ipsamet sufficiens satisfactio est ; & nihilominùs ardens satisfaciendi votum includit. Atque hæc quidem contra calumniam Doctori subtili ab aliquibus factam hoc loco sint dicta.

Porro hac Regulâ diligenter observatâ, sacerdos non tantùm sine suo periculo potest, sed etiam debet poenitentem cum levi poenitentiâ ad purgatorium dimittere ; ne faciat eundem desperare, atque ad inferos præcipitem ire.

REG. VIII. Confessor, cum minore poenitentiam debitâ imponit, debet innotescere confesso, quòd illa imposita non est condigna ; ne decipiatur, putans ipsam sufficere ; sed quòd deberet pro
 quolibet

quolibet mortali septennem agere poenitentiam; quam si hic non faciet, luet in purgatorio. ita S. Antoninus summæ Theol. Tit. 17. cap. 20. ante §. 1. D. Thomas & Scotus Reg. 7. citati. S. Raymundus l. 3. summæ, Tit. 34. qu. 135. S. Carolus Borromæus hic Regulâ 3. sub finem laudatus, & alii. *Demonstrabit tamen [sacerdos] iis, qui gravius peccarunt, [quo magis scelerum suorum gravitatem agnoscant] quanta ipsis poenitentia ex canonum regulis imponenda esset, inquit ibidem S. Carolus Borr.*

REG. IX. *Infirmus, qui necessitate mortis urgente confitetur peccata sua, sub eâ conditione à sacerdote reconcilietur, ut, si ei Dominus vitam donaverit, sanitatemque reddiderit, secundum qualitatem delicti omnimodis poeniteat.* ita Concilium Nannetense in Galliâ circa annum 658. can. 5. Concilium Moguntinum anno 847. can. 26. synodus Nemaufensis Reg. 5. cit. synodus Cicestren-

Cicestrensis in Angliâ anno 1289. can. 16. Synodus Bajocensis in Gal. anno 1300. can. 78. S. Antoninus in Confessionali, parte 4. cap. ult. & alii. *Meminerit porro sacerdos, inquit Rituale Rom. agris non esse injungendam GRAVEM aut LABORIOSAM pœnitentiam; sed INDICENDAM tantum ILLAM; quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxta gravitatem morbi aliquâ oratione, aut levi satisfactione impositâ, & acceptata absolvantur, pro ut opus fuerit.*

REG. X. *Hominiibus novis in fide debet pœnitentia minor imponi. Cap. Deus, qui. De pœnit. & remiss. l. 5. Decretal. Hi enim antequam transfirent ad castra Dei, vel secum ipsis, vel etiam cum seculo nequam habuerunt gravissimam luctam; quam ob causam nutriendi sunt lacte, non escâ.*

REG. XI. *Possset esse tanta contritio confitentis, quòd pro peccato maximo esset ei modica; immò quasi nulla pœni-*

6

entia

zētia imponenda. ita Guido de monte Rotherii, Hispanus, in *Manipulo Curatorum*, quem anno 1333. dedicavit Richardo Archiep. Valentino, Tract. 4. Magister sent. lib. 4. dist. 15. & 20. D. Thom. in supplem. 3. p. qu. 5. art. 2. Scotus in 4. dist. 15. art. 3. ad 2. aliique omnes. *In actione pœnitentia non tam consideranda est mensura temporis, quàm doloris*, inquit S. Aug. in *Enchiridio*, cap. 65.

Unde S. BERNARDUS Arnulpho de Majorcâ in Flandriâ viro illustri, diviti, ac delicato nimis, suscepto habitu & ordine Monastico in Claravalle, confitenti cum gemitu & lachrymis multis delicta universa, quæ in mundo contraxerat, intuens cordis ejus AMARRISSIMAM CONTRITIONEM, & ad omne opus bonum spontaneam voluntatem, injunxit, ut orationem Dominicam tribus vicibus diceret, atque in suo proposito deinceps usque ad mortem perduraret. Quo ille audito CON-
TRI-

TRISTATUS respondit : Ne, quæso,
IRRIDEAS famulum tuum. in quo
te, ait, irrideo? At ille ait : JEJUNIA
SEPTEM ANNORUM, VEL DE-
CEM QUOQUE, NON SUFFICE-
RENT MIHI, ETIAM HUMILIA-
TO IN SACCO ET CINERE; &
tu mihi præcipis orationem Dominicam
tertiò dicere, & in ordine perseverare?
Et sanctus ad eum : Ergo ne tu me meli-
ùs nôsti, quid te oporteat facere, ut sal-
veris? An tibi fortè parum videtur or-
dinem tenere, & in ipso usque ad mortem
perseverare? ille verò respondit : Absit ab
anima mea tã iniqua præsumptio: SED
OBSECRO, NE MIHI PARCAS
IN PRÆSENTI, UT MELIUS
PARCAS IN FUTURO; & talem
nunc impone pœnitentiam, quatenus
post mortem carnis ad requiẽ sine pœna
perveniam. Cui B. Pater ait: Fac, ut lo-
cutus sum; & securum te facio, quòd
deposita mole corporis mox ad Deum
sine molestia pervolabis. Ita author libri,

cui titulus est. *Exordium ordinis Cisterciensis.* Vel, *Liber de initio ordinis Cist.* c. 22. ex ore eorum, qui cum S. Bernardo vixerunt. Veruntamen tu observa, quanta vitæ austeritas sub S. Bernardo viguerit in Claravalle!

PETRUS quoque DE CORBELIO, circa medium seculi 13. Archiep. Senonensis in Galliâ cuidam, qui propriam oppresserat filiam, propter amarissimam cordis contritionem septennem duntaxat poenitentiam imposuit. Tunc ille: *Quid est, ait, QUOD TANTUM SEPTENNEM POENITENTIAM mihi flagitiosissimo injungitis? qui, si viverem usque ad finem mundi, tantum facinus poenis innumerabilibus diluere non valerem.* Cui Praesul: *vade, & tres dies in pane & aqua tantum jejuna.* Tunc amplius ille plorans & contundens se, rogabat, ut poenitentiam sibi injungeret salutarem. Episcopus verò precepit homini, ut abiret & unum tantum *Pater noster* diceret. Ille

Ille autem hoc audito dirum emittens
ejulatum protinus exspiravit. Nec du-
bia fides est, sicut DEO dignus idem
Episcopus predicavit, quod sine poena
purgatorii ad gloriam evolarit. ita circa
annum D. 1470. discipulus, sive Joann.
Herolt, serm. 14. de tempore, ex Thomâ
Cantipratano, lib. 2. Apum, cap. 51.
particula 7.

GUILLERMUS Episc. Paris. in
Tract. de Sacram. Poenit. c. 46. Ipsa,
inquit, Contritio interdum ipsa satisfa-
ctio est, ultra quam nihil requirit Deus à
poenitente pro omnibus peccatis & deli-
ctis suis: Tantum est enim nonnunquam
desiderium revertendi ad DEUM in
poenitente; & restituendi, atque augendi
DEO, quicquid subtraxit honoris &
gloria: Tantus zelus ulciscendi in se-
metipso irrogatas DEO injurias vel
contumelias: Tanta ira & odium in
omnia ea, quæ DEO displicent, vitia &
peccata: Tantus ardor dilectionis in ea,
quæ Deo placent, & ad virtutes & ope-

*ra earum : Tantus dolor de offensione
 DEI, & recessione ab ipso: Tam magni-
 ficum tanque fervens propositum omnia
 aggrediendi & sustinendi, quacunque
 DEO beneplacitum fuerit ipsum agere
 & sustinere: Tanta humilitas abiiciendi
 se & subiiciendi se consilio Ecclesie:
 Tanta deprecationis & orationis
 devotio; ut merito Baptismus fla-
 minis vocanda sit; Baptismus, in-
 quam, plena emendationis à cul-
 pis, & plena liberationis à poenis; ut
 evolare absque sensu & experiētia pur-
 gatorij faciat poenitentes, si ipsa hora ex
 corporibus excesserint. Vide & *Viam
 Pacis* c. 1. art. 5. § 4 pag. 113. Atque hoc
 loco disce à Guillormo, qualis & quan-
 ta debeat esse Cōtritio, quæ virtute san-
 guinis, Passionis, & satisfactionis Chri-
 sti, per fidem fiduciamque firmam sibi
 applicatâ, penitusque immixtâ, animâ
 ab omni tam culpæ, quàm poenæ reatu
 mundat.*

REG. XII. CAUTUS ET DIS-
CRETUS SACERDOS post iniun-
ctam poenitentiam dicat poenitenti ;
quod omnia bona, quae fecerit ; & omnia
mala, quae sustinnerit , ei proficiant ad
salutem : ET PRO POENITEN-
TIA HÆC OMNIA (NB) INJUN-
GAT. ita ex & cum S. Raymundo &
Hostensi, anno D. 1444. monuit Ni-
colaus de Ausino, Ordinis Min. in sup-
plemento Pisanelle, verbo ; *Poenitentia*
2. Et rectissimè quidem ; Nam, ut D.
Thomas Quodlib. 3. quæst. 28. docet,
hæc, quæ præter iniunctionem expres-
sam (i. e. determinatam) facit (poenitēs)
accipiunt maiorem vim expiationis
culpe præteritæ ex illa generali [NB.]
INJUNCTIONE, qua sacerdos dicit :
Quicquid boni feceris, &c. Quia opus,
quod quis facit ex iniunctione sacer-
dotis (etiam generali & indetermi-
natâ) dupliciter valet poenitenti ;
uno modo ex natura operis (quatenus
videlicet id ipsum à Spiritu S. inhabi-
tante,

tante, atque in eo, & per eum operante procedit) *alio modo ex vi clavium.*

Vi autem clavium valere ; sive satisfactio sacramentalis esse non possunt opera, nisi ea, quæ vel specificè & determinatè, vel saltem genericè & indeterminatè **IN JUNCTA** sunt à sacerdote; hoc nimirum sensu: *Quicquid* respectu hujus Sacramenti, tuo arbitrio vel *boni feceris, vel mali patienter sustinueris, id tibi iniunctum* habeto, & quasi *iniunctum* facito, ac sustineto ; atque ita *fit tibi in remissionem peccatorum*: Neque enim puræ & simplices sacerdotis preces queunt efficere, ut omnia, quæ quoquo modo feceris, bona, sint satisfactio sacramentalis, & virtute clavium valeant apud Deum ; immò verba ista: *Quicquid boni feceris, &c.* juxta D. Thomam, meliorisque ævi & notæ Theologos sunt non tam precatio, quàm *iniunctio*, & permissio sive concessio eligendi poenitentiam opportunam.

Cum-

Cumque generalem ist hanc injun-
ctionem admodum pauci intelligant,
juverit pœnitentem, quod eandem, in-
strui & expressè moneri: Etenim, vel
non injungis; vel, cum injungis, ita
indicas te injungere, ut eum, cui injun-
gis, id intelligere credas: Opera autem
non injuncta, satisfactio sacramentalis
esse non possunt.

*Presbyter (pœnitenti) dicat, inquit
ASTESANUS lib. 5. Tit. 31. Charis-
sime; Tu pro quolibet (peccato) deberes
sic [modum & tempus hic indicet]
pœnitere... sed forte vita tua ad hoc
agendum non extenderetur: in ungo
tamen tibi pœnitentiam talem pro om-
nibus. CONCEDO etiam tibi, quod
elemosyna, & omnia alia bona, qua
feceris &c. tibi profint ad remissionem
peccatorum, Scil. virtute clavium; præ-
sertim meditatio Dominicæ passionis;
sive Passio D. N. I. C. quatenus eam
respectu hujus Sacramenti quasi ex in-
junctione determinatâ devotè medi-
taberis,*

taberis, atque in plenam satisfactionem
& defectuum tuorum suppletionem
(meritis quoque B.M.V. omniumque
sanctorum subiectis) Patri aeterno
obtuleris. Silvester quoque Prieras,
verbo, *Confessor*, quarto, quaest. i. illa,
Quicquid boni feceris, &c. vocat *gene-
ralem INJUNCTIONEM.*

*Benè faceret sacerdos, inquit Ioan. de
Burgo in Pupilla oculi c. 10. Si diceret
ita poenitenti: Omnia bona, quae facies,
& mala, quae tolerabis, INJUNGO
TIBI PRO POENITENTIA.* Et S.
Antoninus, 3. p. summae. Theolog.
Tit. 17. c. 20. ante §. i. *Quando Confessor
INJUNGIT omnia bona, quae faciet
poenitens, intelligitur, quae gratis, sponte,
& non ex debito, (id est, non ex alia
obligatione) faciet.* Rursus, in Confes-
sionali suo, part. 4. c. 48. ait dicendum
esse. *Quicquid boni feceris, & PRO-
PONIS facere;* Atque hoc ipso sat
clare insinuat, poenitentem ad hoc dis-
ponendum esse, ut (quò satisfactio,
quam

quam ex arbitrio suo præstiterit, sit sacramentalis) in ipso confessionali firmum faciat propositum, præter illa, quæ sacerdos determinatè injunxit, adhuc plura alia, quæ temporis, virium, aliarumque circumstantiarum ratio permiserit facere, in satisfactionem præstandi; adeoque verba illa: *Quicquid boni feceris* &c. habere hunc sensum: *Quicquid boni* virtute propositi generalis & indeterminati modò facti, deinceps quasi determinatè injunctum, *feceris, &c.*

QUÆ VERBA NON SUNT OMITTENDA, inquit ibidem S. Antoninus: *Quia sunt magnæ utilitatis; ut scilicet omnia huiusmodi postea habeant vim satisfactionis etiam ex virtute clavium; & sic magis valeant.* Vide & S. VINCENTIVM Ferrerium, Dominica 15. serm. 2. §. *Quantum ad quartum*, hoc ipsum clarissimè insinuantem.

Optimè quoque faciet, & poenitentis infirmitati non parùm proderit sacerdos;

dos; si eidem inculcet ea, quæ infra c. 7. num. 1. 2. & 3. docentur.

CAPUT III.

De Purgatorii acerbitate ac diuturnitate ; nec non de indiscretione tam Confessarii, quàm Confitentis.

I. **G**VILLERMVS, ab año 1228. usque ad 1249. Episcopus Paris. Doctor profundus & unctus, in Tract. de sacram. Poenit. c. 55. *unus*, inquit, & *idem poenitēs* (ab omni poena) *liberari potest & absolvi, diversarum [i.e. magis aut minus rigidarum] poenitentiarum iniunctione : Et equaliter peccantibus atque poenitentibus iniungi salubriter possunt inaequales poenitentia seu satisfactiones* (nimirum dum unus Confessarius sic, alius verò aliter iudicat) *Cum enim in arbitrio Confessoris*